

1 DECEMBER 1996

THEMA

Liefhebber van recht

In Advent staan er verhalen over David op het leesrooster. Aan de hand van deze verhalen bereiden we ons voor op Kerst: het feest van de komst van 'Davids Zoon'. Door ons te verdiepen in de persoon van David komen we op het spoor van de Messias: David was een gezalfde. Bij het lezen van de boeken Samuël is het goed te bedenken dat zij een profetische visie op de geschiedenis bieden. De gebeurtenissen worden ons voorgehouden als een spiegel om beter zicht te krijgen op onszelf. Vandaag gaat het om de vraag hoe een mens recht gedaan kan worden. David wordt getekend als 'liefhebber' van recht (zijn naam is in het Hebreeuws verwant aan het werkwoord 'liefhebben').

II SAMUEL 1:1-16

Het verdriet om Saul

In dit eerste hoofdstuk leren we David van een heel goede kant kennen. Hij beleeft geen enkele vreugde aan het bericht van Sauls dood, ook al heeft Saul hem naar het leven gestaan en ook al lijkt nu de weg vrij om koning te worden in zijn plaats. In de regel is dat wel anders en daar heeft de Amalekiet ook op gere-

kend. Doorgaans grijpt een machthebber de kans aan om zich te verheffen via de neergang van een rivaal. Voor David is Saul echter steeds in de eerste plaats de door God gezalfde geweest. Daarom horen we uit zijn mond nu niet een overwinningskreet maar een aangrijpende klacht. Daarmee wil David de toon zetten voor zijn komende koningschap, want hij geeft de opdracht dat men juist dit lied moet blijven zingen. Het heeft dan ook een plaats gekregen in een helaas niet bewaard gebleven liedboek: het 'Boek van de Oprechte' (vers 18). In zijn klaagzang wil David om te beginnen alle neiging tot leedvermaak uitbannen. Daarom kan het bericht van Sauls dood maar beter niet tot de Filistijnen doordringen ('bericht het niet te Gat'), want dat zou daar ongetwijfeld met vreugde worden begroet.

David bezingt de verdiensten van Saul en zijn zoon Jonatan. Met hen zijn 'de wapens van Israël' verloren gegaan: zij vertegenwoordigden de macht van het volk. Nu zijn 'de helden gevallen', klinkt het tot drie keer toe als refrein.

David laat zich in zijn verdriet helemaal gaan en geeft zijn diepste gevoelens voor Jonatan bloot. Davids gevoelens staan in schril contrast met het kille en berekenende optreden van de Amalekiet. In het voorafgaande hoofdstuk, dat de dood van Saul beschrijft, komt hij niet voor. Waarschijnlijk was hij één van die mensen die na de strijd het slagveld afstroopt op zoek naar gewin. Hij had een goede vondst gedaan, want hij trof het lijk van Saul aan en beroofde het van zijn kostbaarheden. Toen bedacht hij dat hij nog wel meer winst uit zijn vondst kon slaan door zich bij David te presenteren als degene die hem van zijn rivaal had verlost en als brengr van die goede tijding (zie ook II Sam. 4:10). Hij maakt er een geloofwaardig, gedetailleerd verhaal van. De Amalekiet realiseert zich niet dat David zelf twee keer echt in zo'n situatie is geweest dat hij koning Saul eenvoudig had kunnen doden (zie I Sam. 24 en 26). David

heeft die kansen heel bewust niet gegrepen, omdat hij zich niet wilde vergrijpen aan de door God gezalfde koning. Het is opvallend dat alleen in de genoemde verhalen en in II Samuël 1:14,16 David zo spreekt over Saul: de door God gezalfde. Met zijn leugens tekent de jongeman zijn eigen doodvonnis.

Het moest natuurlijk een Amalekiet zijn. Door niet doortastend genoeg op te treden tegen de Amalekieten (hij liet hun koning in leven...), luidde Saul zijn neergang in (I Sam. 15). De Amalekieten hebben de reputatie zich steeds aan de zwakken te vergrijpen. In feite bevestigt de jongeman dit beeld. Tot drie keer toe vraagt David naar zijn afkomst. Uiteindelijk wordt duidelijk dat David zijn macht moet aanwenden om dit soort kwaad uit te bannen. Hij laat zien dat hij temidden van alle verwarring en verleiding de juiste keuze weet te maken tussen goed en slecht, vriend en vijand.

Amalekieten kennen we uit verhalen in het Oude Testament. Zij zijn Israëls aartsvijand. De stamvader Amalek is volgens Genesis 36:12 een kleinzoon van Esau. De Amalekieten leefden als nomaden in de woestijnen vanaf Egypte tot in Arabië. Ze probeerden - tevergeefs - de Israëlieten op weg uit Egypte naar het beloofde land tegen te houden (Ex. 17:8-15). Om die reden, zo eindigt dat verhaal, heeft God zich voorgoed tegen Amalek gekeerd. In Deuteronomium 25:17-19 wordt daar nog aan toegevoegd dat de Amalekieten dit oordeel over zichzelf hebben afgeroepen door heel achterbaks 'de zwakken in de achterhoede' aan te vallen, terwijl Israël 'vermoeid en uitgeput' was. Zo worden de Amalekieten gekenschetst als de belichaming van het kwaad, dat steeds weer bestreden moet worden, desnoods met geweld. In deze moeizame strijd staat de God van Israël garant voor een nieuwe aarde waarop gerechtigheid kan wonen en triomferen.

Klaas Spronk

CONTEXT

School

Boek van verwekkingen van Jezus, zoon van Abraham,
Matteüs 1:1-17
De koningen der wereld,
Genesis 14:1-16
Abram en Melchisedek,
Genesis 14:17-24

Ere(kinder)dienst/Zondagsschool

Het verdriet om Saul,
II Samuël 1:1-16
Evangelielezing: Marcus 13:24-37

Lied

Gezang 117

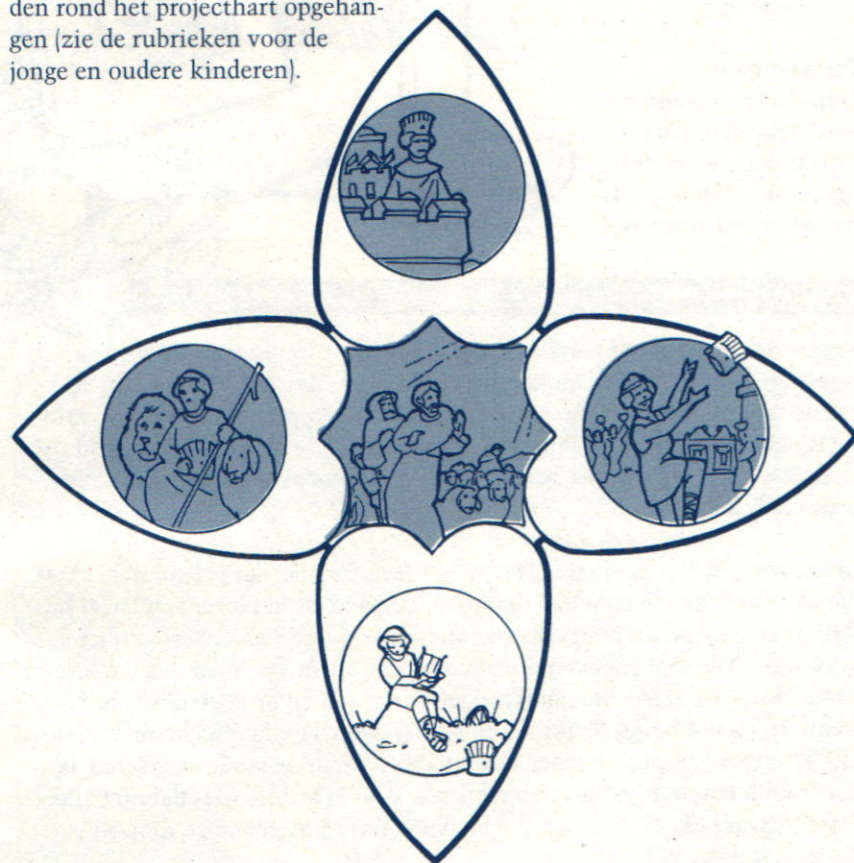
refrein:

David, bespeel de snaren,
leer ons je herderslied bewaren:
De Heer is ook mijn herder,
mijn herder is de Heer.

Adventsproject: Het eerste hart van de verbeelding wordt onthuld. We zien David treuren om de dood van Saul en Jonatan.

Gesprek: Blik samen met de kinderen terug op het verhaal. Wat voor koning wil David worden? Een koning die het geduld heeft om te wachten. Hij zal niet met geweld het recht in eigen hand nemen. David is een koning die het recht liefheeft.

Verwerking: De verwerkingen worden rond het projecthart opgehangen (zie de rubrieken voor de jonge en oudere kinderen).

Alle dagen wachten

tekst: Henk Jongerius
muziek: "Psalmodia sacra", Gotha 1715

2. De seizoenen doen vermoeden
dat het licht wel komen zal
en de sterren staan te dromen
van een hel verlicht heelal.

3. Wat geen mensen kunnen wensen
zal een dag te wachten staan:
in een mens, een ster van vrede,
breekt een nieuw seizoen zich baan!

dit is een lied uit de kerstviering (blz. 40)

Zingen: 'Koning naaste'
uit *Zingend Geloven IV*, lied 7:1,2
en 3 (© Boekencentrum)

De melodie is gemakkelijk aan te leren, zie blz.35.

Kinderen: Koning naaste, waar
kom jij vandaan?

Allen: Ik kom uit de verte uit Gods
goedheid aan
in het land van Juda, daar bij de
Jordaan.

Kinderen: Koning naaste, wat kom
jij daar doen?

Allen: In de strijd mij wagen, om
het recht te doen.
Pais staat in mijn wapen, vree in
mijn blazoën.

Kinderen: Koning naaste, zeg mij,
wat is recht?

Allen: Recht, dat zijn de woorden,
eeuwenlang voorzeggd;
waren ze verloren, ik breng ze te-
recht.

Hanna van Dorssen en Hinke Wever

LITURGISCHE TOELICHTING

De eerste zondag van Advent

We zien met verlangen uit naar de toekomst en zijn tegelijkertijd niet los van het verleden. Dat heeft allebei invloed op de manier waarop we in het heden staan: komen we tot ons recht en doen we recht? De psalm voor deze zondag, psalm 25, is een bede om vergeving, om zo het verleden te verwerken. Het is ook een lied van hoop, van vertrouwen voor de toekomst. Ook psalm 24 past goed bij de lezing uit II Samuël 1. Bij de wisseling van de wacht komt de vraag op wie er goed genoeg is voor God.

De evangelielezing is uit Marcus 13:24-37. Bij de daarin aangekondigde 'boze dagen' hoeven we niet alleen te denken aan de toekomst. De gebeurtenissen in II Sa-

muël 1 zijn een voorbeeld hoe mensen 'midden in het leven door de dood omvallen' (Gezang 272) kunnen zijn.

Uit de brieven kan worden gelezen uit I Korintiërs 1:1-9, woorden ter bemoediging in benauwde situaties.

Liederen bij II Samuël 1 zijn lied 6 uit Alles wordt nieuw IV (NZV) en lied 62 uit *Zingend Geloven IV* (Boekencentrum).

Liederen bij Marcus 13 zijn Gezang 107 en 462. Verder kan men op deze zondag denken aan de Adventsliederen: Gezang 117, 119 en 125 en lied 4 uit *Zingend Geloven IV* (Boekencentrum).

Klaas Spronk

8 DECEMBER 1996

THEMA

Liefhebber van het kleine begin

Ook grote koningen, zoals David, moesten vaak klein beginnen. De weg naar naam en faam is vaak langer dan men zich achteraf nog bewust is. Het is echter ook een teken van kwaliteit als men het kleine in ere houdt. In het rijk van God is het zelfs een kenmerk: het kleine gaat voorop.

II SAMUEL 2:1-11

David wordt koning van Juda

Het is goed om de verhalen over David te lezen in het licht van wat in het voorafgaande verteld is over koning Saul. In het vorige hoofdstuk lezen we hoe David doortastender dan Saul optreedt tegen de Amalekiet en het door Amalek gesymboliseerde kwaad. Nu lezen we aan het begin van dit hoofdstuk dat David van God de aanwijzing krijgt voor de juiste militaire handeling op dat moment. Wie I Samuel 28 nog in gedachten heeft, herinnert zich hoezeer Saul hunkerde naar dergelijke goddelijke bijstand. Hij wrong zich in allerlei bochten om uiteindelijk via de dodengeest van Samuel alleen maar oud en slecht nieuws te krijgen. Het is dus veelzeggend, maar zeker niet vanzelfsprekend, dat direct in het eerste officiële optreden na

Sauls dood het contact tussen David en zijn God zo goed is.

De eerste plaats waar de toekomstige koning naar toe moet gaan is Hebron. David vestigt zich daar met zijn gezin en de mannen van Juda zalven hem in Hebron tot koning over Juda.

In dit verhaal zet zich een lijn door die al begon in het boek Genesis: Juda neemt een prominente plaats in onder de stammen. Gezien zijn herkomst is dat niet vanzelfsprekend. Juda was geen eerstgeborene maar de vierde zoon van Lea (Gen.29:35). Toch wordt hij in de zegen van Jakob al een leeuw genoemd en boven zijn broers gezet (Gen.49:9-10; zie ook het spreken over de leeuw uit Juda in Openb.5:5). Volgens Jozua 15 staat de stam Juda vooraan in de rij bij de verdeling van het land. Daar zien we ook een voorafschaduw van de latere tweedeling van het land rondom Juda aan de ene kant en Efraïm/Manasse aan de andere kant. Het deel van Juda zou het langst blijven bestaan. En het deel van het volk dat terugkeerde uit de Babylonische ballingschap zou voortaan de naam van Juda blijven dragen: Jehudim, Joden.

Het is geen toeval dat de zalving juist in Hebron plaats vindt. David treedt hiermee in de voetsporen van Abraham. Juist in dit gebied verwierf Abraham zijn eerste eigen stukje grond (Gen.23). Hebron kwam ook het eerst aan de beurt bij de verdeling van het land na de verovering onder leiding van Jozua.

Dit in dubbel opzicht goede begin ('God spreekt met David' en 'Hebron als veelbelovend startpunt') wordt nog eens onderstreept door Davids eerste regeringsdaad. Hij toont nadrukkelijk zijn instemming met de handelwijze van de bewoners van Jabes. Deze hebben koning Saul met veel inspanning een passende laatste eer bewezen (I Sam.31:11-13) door het door de Filistijnen geschonden lijk van hun voormalige redder van de muur van

Bet-Sjan te halen en te begraven in Jabes. Daarmee hebben ze gelijk in herinnering geroepen hoe Saul destijds, aan het begin van zijn koningschap, Jabes heeft verlost van de Ammonieten. Helaas is Saul er niet in geslaagd die goede lijn door te trekken. De voortekenen wijzen erop dat men van David meer mag verwachten.

Er is echter nog een lange weg te gaan, want het verleden en met name de strijd tussen Saul en David is nog lang niet verwerkt. Het grootste deel van Israël is nog in handen van 'het huis van Saul'. Dat 'huis' wordt vertegenwoordigd door Sauls zoon Isboset, terwijl de dienst lijkt te worden uitgemaakt door Abner. Hij was destijds generaal onder Saul en is gewoon in die functie gebleven.

De tijd dat David koning is in Hebron, bijna zeven en een half jaar, wordt gekenmerkt door een hevige strijd om de macht tussen 'het huis van David' en 'het huis van Saul'. In de praktijk blijkt dat vooral een bittere strijd te zijn tussen Abner en Joab, de generaal van Davids leger. Er wordt heel veel bloed vergoten en David lijkt vaak meer op een machteloos toeschouwer dan op een veldheer. Daarbij geeft hij opmerkelijk genoeg blijk van meer respect voor Abner dan voor Joab, die toch aan zijn kant staat. Wanneer Abner op een gemene manier door Joab om het leven wordt gebracht, vervloekt David Joab en zijn familie. Hij heeft op dat moment niet de macht om Joab zelf aan te pakken (II Sam.3:39). Zoals hij eerder Saul beweedde, heft David nu een klacht aan over Abner (3:33-34). En het geweld gaat maar door. Twee Benjaminiten denken David een plezier te doen door Sauls zoon Isboset te vermoorden. Maar evenals de Amalekiet die het bericht bracht van Sauls dood komen ze bij David van een koude kermis thuis (4:5-12). Hij blijft zijn best doen om zich aan de spiraal van geweld te onttrekken.

Klaas Spronk

CONTEXT

School

Salomo vraagt een horend hart,
I Koningen 3:1-15
De omvang van Salomo's wijsheid,
I Koningen 4:29-34
De koningin van Seba komt Salomo
aanbidden, I Koningen 10:1-13

Ere(kinder)dienst/Zondagsschool

David wordt koning van Juda,
II Samuel 2:1-11
Evangelielezing: Johannes 1:19-28

Lied

Gezang 119

DE GEMEENTE VIERT

8 DECEMBER 1996

II Samuël 2:1-11
Thema: Liefhebber van
het kleine begin

VIERING

Vorbereiding

Hang van te voren het adventsproject op in de kerk. Vandaag is de eerste plaat zichtbaar. Dek de overige ronde platen in de harten af met een rond stuk papier. Zie pagina 8 en 9 voor de werkwijze en werktekeningen van het project.

Aansteken van de adventskaarsen

Een kind steekt de tweede adventskaars aan.

a. Zingen of zeggen:

Twee kaarsen staan te schijnen.

Hun licht is nog maar klein.

Toch zal de nacht verdwijnen.

Dan zal er Vrede zijn.

uit: *Zing alle dagen I, lied 6 (NZV)*

b. Terwijl de kaars wordt aangestoken zingen:

'O, Heer, hoe zijt Gij daar' couplet 2 en 3 uit: Zingen van het licht, lied 39 (© Kok), zie blz. 21.

Licht op de kandelaar dat van de hemel kwam,
in duister en gevaar een kleine witte vlam.

In duister en gevaar een vlam die zich verteert,
wij geven aan elkaar licht van de lieve Heer.

Kinderen in de kerk

Inleidend gesprek

In de adventstijd wachten we op het kind dat met Kerst wordt geboren. Een bijzondere koning: Davids Zoon lang verwacht. Maar wat voor koning zal hij zijn? Draagt hij een gouden mantel, rijdt hij op een wit paard? Hij lijkt op David, hebben we vorige week gehoord. David leert ons hoe een goede koning is en wat hij doet.

Wij zijn niet de enigen die op een koning wachten. Ergens in de velden bij Betlehem loopt een herderskind ongeduldig heen en weer. Het wacht op de koning die komt en het zou willen dat die eens een beetje opschoot. Luister maar...

Spel: Het herderskind

Dit is het tweede deel van een spel voor Advent en Kerst. Het idee voor dit spel is ontleend aan het prentenboek *'Het herderslied'* van Max Bolliger en Štěpán Zavřel (Gooi en Sticht, 1990).

Nodig: Verteller, Herderskind, Grootmoeder

De spelers beelden het verhaal uit met gebaren terwijl de verteller voorleest. Het herderskind heeft een lammetje bij zich, gemaakt van stevig karton beplakt met watten of een knuffeldier. U kunt het verhaal ook voorlezen zonder dat het wordt uitgespeeld.

In de velden bij Betlehem stond het herderskind te popelen van ongeduld. Hij wilde zo graag de nieuwe

koning zien. Zijn grootmoeder had hem verteld, dat die zou komen.

Zodra hij er is, ga ik naar hem toe! zei het herderskind. En ik denk dat ik altijd bij hem blijf.

Het lammetje begon te blaten.

Och lammetje, zei het herderskind.

Ik vergat je te vertellen dat jij bij grootmoeder moet blijven, als ik naar de nieuwe koning ga. Maar het lammetje wilde mee.

Waarom kan dat niet? vroeg grootmoeder.

Poe, ik kan nog beter een leeuw meenemen. Of een jaguar, zei het herderskind.

Denk je echt, dat de nieuwe koning niks van lammetjes wil weten? vroeg grootmoeder.

Dat begrijp je toch! Koningen zijn dapper en groot en sterk. Als leeuwen.

Neem jouw lammetje toch maar mee, zei grootmoeder. Je hoeft niet bang te zijn. De nieuwe koning is familie van koning David. En die begon heel gewoon en heel klein. Hij was een herdersjongen. Hij hoedde schapen en lammetjes. En toch was hij dapper als een leeuw.

Afsluitend gesprek

Hoe ziet de koning eruit waar het herderskind op wacht? Is hij groot, dapper en sterk als een leeuw? Grootmoeder zegt dat hij vooral lijkt op koning David.

Wat voor koning was David? Een koning die geduld heeft en kan wachten. Hij zal niet met geweld het recht in eigen hand nemen. Vandaag horen we weer een verhaal

LITURGISCHE TOELICHTING

De tweede zondag van Advent

Het thema voor deze zondag, 'het kleine begin', daagt mensen uit. Wie durft er mee te doen? Wie heeft het lef om niet af te wachten of dat wat hier in het klein begint ook doorzet? Wie heeft het lef om mee te doen? Psalm 80, als intochtlied voor deze zondag, sluit hier als gebed goed bij aan: 'doe ons opstaan'.

De lezing uit het evangelie is het verhaal over Johannes de Doper uit Johannes 1:19-28. Zijn strijd bare optreden doet denken aan Kaleb, die bij Hebron voorroeping in de verovering van het beloofde land. Hij dwong respect af maar vond maar weinig navolging.

Wat betreft de lezing uit de brieven wordt verwezen naar II Petrus 3:8-14. Men kan dit lezen als een nadere invulling van de dreigende woorden van Johannes. Ze vragen om (re)actie.

De bijzondere positie van Juda, als uitverkorene, wordt bezongen in Psalm 78 (verzen 23 en 24). Ook Gezang 36 past in dit kader. Bij Johannes 1 zijn er de bekende liederen Gezang 46 en 69.

Op deze zondag passen ook de Adventsliederen Gezang 119 en 126 heel goed.

Klaas Spronk

15 DECEMBER 1996

THEMA

Liefhebber van heelheid

Deze zondag gaat het over Jeruzalem, 'stad van vrede/sjalom/heelheid'. Jeruzalem is verbonden met de verwachting van de Vrededorst 'die hemel en aarde verenigt tezaam'.

Jeruzalem is ook de stad die de twee delen van het land samenbindt. Het is een teken van hoop op heelheid geworden voor heel de gebroken wereld.

II SAMUEL 5:1-10

David koning te Jeruzalem

Dit jaar wordt in Israël het 3000-jarig bestaan van de stad Jeruzalem gevierd. Daarbij heeft men gerekend vanaf het moment zoals dat in II Samuël 5 wordt beschreven: de verovering van de stad door koning David.

Jeruzalem als stad van eenheid: Yehezkel Landau, die zich inzet voor de verbroedering van Israëli's en Palestijnen, vertelt hoe de opperrabbijn van het Joodse leger na de verovering van Oost-Jeruzalem in 1967 op grond van het verhaal van koning Salomo als wijze rechter de Joodse aanspraken op de hele stad verdedigt. De echte moeder, zo legt

hij uit, was zij die niet wilde dat haar kind in tweeën werd gedeeld. Zo is Israël dat de stad Jeruzalem niet wil delen de rechtmatige bezitter van de stad. Landau zet daar een andere visie tegenover. Jeruzalem is niet het kind, maar de moeder zelf. En juist als moeder verenigt zij mensen. Zo gebeurt het nu ook. Het herbergt drie volkeren: Armeniërs, Joden en Palestijnen. Alle drie hebben zij hetzelfde lot ondergaan: massamoord en verbanning. Alle drie hebben zij nu ook weer hun eigen land gekregen. Jeruzalem is ook voor alle drie een moederstad, een stad die samenbindt.

De stad wordt al eerder genoemd, vóórdat koning David haar veroverd. Vaak met de oudere naam Jebus, bijvoorbeeld in Jozua 10:1. Volgens Jozua 18:28 behoort de stad bij het erfdeel van de Benjaminiten en volgens Richteren 1:8 zou de stad al eens door de Judeeërs zijn veroverd en verbrand. De stad wordt ook de woonplaats genoemd van Melchisedek, 'koning van Salem' (Gen.14). David luidt echter een geheel nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van deze stad in. De plaats die David aan Jeruzalem geeft zal bepalend worden voor heel het latere bestaan van de stad.

Om te beginnen moeten we bedenken dat David hier een politieke meesterzet doet. Zoals duidelijk werd in de vorige hoofdstukken, moet David alle moeite doen zich te ontworstelen van de spiraal van geweld in de machtsstrijd met de clan van Saul. Die strijd heeft alles te maken met tweedeling van het land in een noordelijk en een zuidelijk deel. Het lukt David om de tegenstelling te overbruggen door te kiezen voor een hoofdstad die noch tot het ene, noch tot het andere kamp gerekend kon worden. Want Jeruzalem ligt precies tussen beide delen in en behoorde in Davids tijd bovendien niet toe aan één van beide kampen.

Had hij gekozen voor Hebron, dan zouden de noordelijke, voorname-lijk Saul-gezinde, stammen daar

moeite mee hebben gehad. Andersom zou dat gegolden hebben bij een keuze voor een stad als Machanaïm, de residentie van Isboset (II Sam.3:8).

Zo kan vanaf het begin Jeruzalem zijn naam 'stad van vrede' eer aan doen.

Dit hoofdstuk bericht ook van een militair kunststukje. De stad wordt niet met grof geweld veroverd en dus vernietigd (zie Richt.1:8), maar met list. David maakt goed gebruik van de zwakke plek van de stad. Die was voor zijn watervoorziening aangewezen op een bron buiten de stad. Voor alle veiligheid had men een onderaardse toegangsweg naar die bron gemaakt, zodat men de bron vanuit de stad kon bereiken. David slaagt erin die tunnel te vinden en daarmee een weg onder de muur door.

Tot drie keer toe is er in deze tekst sprake van 'lammen en blinden'. De eerste keer gaat het om het gebraal van de Jebusieten. Ze suggereren dat Davids leger niets voorstelt: lammen en blinden zouden nog te sterk voor hen zijn. Davids reactie is evenmin fijnzinnig. Opnieuw horen we krijgshaftige taal: in Jeruzalem is geen plaats voor lammen en blinden. Waarom niet? Voor David staat Jeruzalem symbool voor heelheid. Daarom wil hij in deze stad geen lammen en blinden. De opmerking aan het slot gaat hier ook op in. Het is een voorschrift dat de toelating van priesters tot de later in Jeruzalem te bouwen tempel regelt: 'blinden en lammen mogen het huis niet binnenkomen'. Uitgebreider is dit terug te vinden in Leviticus 21:17-23. Het is kenmerkend voor het optreden van 'Davids Zoon' Jezus Christus dat Hij blinden en lammen niet buitensluit, maar geneest (Luc.6:8). De aankondiging van het rijk van God gaat gepaard met de genezing van lammen en blinden. Het begin van heelheid van de schepping.

Klaas Spronk

CONTEXT

School

Jozefs koningsdromen en hun gevolgen,

Genesis 37:5-30

Jozefs broers aanbidden hem,

Genesis 42:1-19

Jozef maakt zich aan zijn broers bekend,

Genesis 45:1-15

Ere(kinder)dienst/Zondagsschool

David koning te Jeruzalem

II Samuël 5:1-10

Evangelielezing: Johannes 3:22-30

Lied

Gezang 125

DE GEMEENTE VIERT

15 DECEMBER 1996

II Samuël 5:1-10
Thema: Liefhebber van
heelheid

VIERING

Vorbereiding

Hang van te voren het adventsproject op in de kerk. Vandaag zijn de eerste twee platen zichtbaar. Dek de overige ronde platen in de harten af met een rond stuk papier. Zie pagina 8 en 9 voor de werkwijze en werktekeningen van het project.

Aansteken van de adventskaarsen

Een kind steekt de derde adventskaars aan.

a. Zingen of zeggen:

Een derde kaars gaat stralen.

Wij wachten met geduld

en horen in verhalen

hoe God zijn Woord vervult.

uit: *Zing alle dagen I, lied 6 (NZV)*

b. Terwijl de kaars wordt aangestoken zingen:

'O, Heer, hoe zijt Gij daar' couplet 3 en 4 uit Zingen van het licht, lied 39 (© Kok). zie blz.21.

In duister en gevaar een vlam die zich verteert,
wij geven aan elkaar licht van de lieve Heer.

Wij geven aan elkaar het vuur dat zich verdeelt,
het vuur, die martelaar, waarmee de nachtwind speelt.

Kinderen in de kerk

Inleidend gesprek

In de adventstijd wachten we op het kind dat met Kerst wordt geboren. Een bijzondere koning: Davids Zoon lang verwacht. Maar wat voor koning zal hij zijn? Draagt hij een gouden mantel, rijdt hij op een wit paard, is hij zo sterk als een leeuw? Hij lijkt op David hebben we gehoord. David leert ons deze weken hoe een goede koning is en wat hij doet.

Wij zijn niet de enigen die op een koning wachten. Ergens in de velden bij Betlehem loopt een herderskind ongeduldig heen en weer. Het telt op zijn vingers welke geschenken hij de koning straks zal geven. Luister maar...

Spel: Het herderskind

Dit is het derde deel van een spel voor Advent en Kerst. Het idee voor dit spel is ontleend aan het prentenboek 'Het herderslied' van Max Bolliger en Štěpán Zavřel (© Gooi en Sticht, 1990).

Nodig: Verteller; Herderskind; Grootmoeder

De spelers beelden het verhaal uit met gebaren terwijl de verteller voorleest. Het herderskind heeft een kaars bij zich, die hij tijdens het verhaal aansteekt. U kunt het verhaal ook voorlezen zonder dat het wordt uitgespeeld.

In de velden bij Betlehem was het aardedonker.

Grootmoeder luisterde naar de nacht. Ze vroeg zich af waar de sterren waren.

Komt de nieuwe koning al? vroeg het herderskind.

Ondertussen dacht hij na over wat hij de koning allemaal zou willen geven. Hij telde op zijn vingers. Ik verlang naar hem met heel mijn hart. En ik geef hem misschien wel mijn lammetje. En als het zo donker is als nu, dan geef ik hem ook een kaars, zei het herderskind. Ik wil graag dat iedereen de nieuwe koning kan zien.

Denk je dat de nieuwe koning zelf geen licht meeneemt? vroeg grootmoeder.

Het herderskind dacht na. Misschien neemt de nieuwe koning wel honderd lampionnen mee als hij komt. En duizend fakkels, zei hij toen. Misschien komt hij in een zee van licht.

Maar vind je een kaars dan toch geen mooi kado, grootmoeder? Als ik mijn kaars voor hem laat branden, zal de nieuwe koning ons altijd kunnen zien. Dan vindt hij ons zelfs als wij hem niet zien.

Afsluitend gesprek

Hoe zal dat straks gaan als de nieuwe koning komt? Het herderskind is ongerust. Het is een beetje bang dat de koning hem niet kan vinden in het donker. Daarom heeft hij een kaarsje in zijn hand, zodat de koning hem goed kan zien. Grootmoeder denkt dat de koning zelf licht mee zal brengen. De koning die komt, laat niemand in het donker zitten!

LITURGISCHE TOELICHTING

De derde zondag van Advent: Gaudete

Deze zondag ontleent zijn naam 'Gaudete, Verblijdt u', aan de opdracht in Filippienzen 4:4-5. De tekst kan worden gezongen als antifoon bij het intochtlied: Psalm 85.

In die psalm wordt ook stem gegeven aan enige twijfel: 'Voert Gij uw volk dan nooit tot leven weer, opdat het zich in U verblijde, Heer?'

Ook in de evangelielezing uit Johannes 3:22-30 is er bij de discipelen van Johannes de Doper sprake van aarzeling die eerst overwonnen moet worden. Johannes helpt ze eroverheen door te vertellen van de blijdschap die hij voelt over de komst van Jezus als de Messias.

De lezing uit de brieven, I Tessalonicenzen 5:12-24, brengt de blijdschap ook ter sprake (vers 16). Daarnaast gaat het over wat je moet doen om die blijdschap voor jezelf en anderen niet te verspelen. Het gebed hoort daarbij als een middel om vol te houden in de strijd tegen wanhoop of cynisme.

Jeruzalem, als stad van vrede in heden en/of toekomst, is steeds een bron van vreugde geweest. Dat is in veel liederen verwoord: Psalm 122, Gezang 125 (vooral vers 4), Zingend Geloven IV, lied 6 (Boekencentrum), en in de liederen over het hemels Jeruzalem: Gezang 263-265.

Verder kan men op deze zondag denken aan Gezang 98 bij Filippienzen 4 en I Tessalonicenzen 5 en Gezang 319 bij Johannes 3.

Klaas Spronk

22 DECEMBER 1996

THEMA

Liefhebber van God

De vrede is voor David pas vol-maakt als er naast de vrede bin-nen zijn rijk ook vrede is met God. Die twee hebben alles met elkaar te maken. Als de vrede met God wordt bezegeld in zijn stad van vre-de is hij buiten zichzelf van vreug-de. Hij geeft het voorbeeld van hoe je van God kunt houden 'met heel je hart, heel je ziel en al je kracht.' Op dezelfde manier kun je vol zijn van de verwachting van de komst van Davids Zoon.

II SAMUEL 6

De ark in Jeruzalem

Nu de eenheid van noord en zuid is bezegeld in Jeruzalem als de stad van de vrede, is er ook rust en ruimte voor een hernieuwde be-zegeling van het verbond met God. Dat zal gebeuren door de ark van God met daarin de stenen tafelen van de wet weer midden onder het volk, in Jeruzalem, te plaatsen. In I Samuël 4-7:1 wordt verteld hoe de ark door de Israëlieten is ver-speeld, in Filistijnse handen is ge-raakt en tenslotte terecht is geko-men in het huis van Abinadab in Kirjat-Jearim, een plaats zo'n vijf-tien kilometer ten westen van Jeru-zalem.

Nu David bemerkt dat God zijn ko-ningschap steunt (II Sam.5:12), durft hij het ook aan om de ark, het teken van Gods verbondstrouw, naar zich toe te halen. Hij gaat met dertigduizend man de ark ophalen. Dat getal is niet toevallig. Het zijn er precies evenveel als er indertijd sneuvelden toen de Israëlieten dachten de Filistijnen te kunnen verslaan met de ark als magisch hulpmiddel (I Sam.4:10). Het lijkt alsof David door met dit aantal te komen dit droevige verleden denkt te kunnen uitwissen.

Het loopt echter anders. God laat op schokkende wijze zien dat Hij zich niet zomaar opnieuw via de ark laat manipuleren. Als Abinad-abs zoon Uzza, ook al is het met de beste bedoelingen, de ark vastgrijpt, kost hem dat zijn leven. Gods heiligheid blijft onaantastbaar. Davids machtsvertoon werkt hier eerder averechts. De grootse proces-sie heeft nog te veel van een mili-taire parade na een klinkende over-winning. De beschrijving in vers 5 lijkt als twee druppels water op de glorieuze terugkeer van David en zijn leger na de overwinning op de Filistijnen in I Samuël 18:6-7. God laat zich nog steeds niet verlagen tot dit kortzichtig nationalisme.

Het is veelbetekenend dat David de ark moet achterlaten bij iemand van Filistijnse afkomst, uit Gat,

met de naam Obed-Edom, 'knecht van Edom'. God laat zich niet inlij-ven. Deze niet-Israëliet is Hij tot zegen. Als David het, na de gerust-stellende berichten over de zegen via Gods ark, opnieuw aandurft om de ark op te halen, doet hij het an-ders: niet meer op militaire wijze, maar veel meer als een religieuze plechtigheid. Hij brengt veel offers en danst nog uitbundiger dan bij de eerste gelegenheid. Het werkwoord dat voor dit laatste wordt gebruikt doet vermoeden dat hij zelfs radsla-gen maakte, zoals dat bijvoorbeeld ook te zien is op afbeeldingen van processies in het oude Egypte. Dat maakt het des te meer begrijpelijk dat Mikal onaangenaam is verrast door zijn gedrag en hem verwijt zich ontbloot te hebben voor het volk. David was immers slechts ge-kleed in een linnen lijfrok. Juist Mikal, de dochter van koning Saul, heeft hier moeite mee. Nu David dan eindelijk koninklijke waardig-heid heeft verkregen, lijkt hij die weer te grabbel te gooien. Mikal, de koningsdochter, begrijpt dit niet. David wel, want hij weet dat niet hij centraal staat in Jeruzalem maar God.

De lijn van Saul, voor wie de ko-ninklijke waardigheid belangrijker werd dan gehoorzaamheid aan God, zal niet worden voortgezet.

Klaas Spronk

CONTEXT

School

Zoon van Jozef,
Matteüs 1:18-25
Wijzen van verre aanbidden hem,
Matteüs 2:1-12

Ere(kinder)dienst/Zondagsschool

De ark in Jeruzalem
II Samuël 6:1-22
Evangelielesing: Lucas 1:26-38

Lied

Gezang 127

DE GEMEENTE VIERT

22 DECEMBER 1996

II Samuël 6:1-22
Thema: Liefhebber van God

VIERING

Vorbereiding

Hang van te voren het adventsproject op in de kerk. Vandaag zijn al drie van de vier ronde platen zichtbaar. Dek de vierde plaat af met een rond stuk papier. Zie pagina 8 en 9 voor de werkwijze en werktekeningen van het project.

Aansteken van de adventskaarsen

Een kind steekt de vierde adventskaars aan.

a. Zingen of zeggen:

Vier kaarsen in het donker vertellen in de nacht met licht en blij geflonker dat ons de Vrede wacht.

uit: *Zing alle dagen I, lied 6 (NZV)*

b. Terwijl de kaars wordt aangestoken zingen:

'O, Heer, hoe zijt Gij daar' couplet 4 en 5 uit: Zingen van het licht, lied 39 (© Kok), zie blz. 21.

Wij geven aan elkaar het vuur dat zich verdeelt,
het vuur, die martelaar, waarmee de nachtwind speelt.
Het vuur, die martelaar, het licht der wereld kwam
zo smetteloos en klaar en weerloos als een lam.

Kinderen in de kerk

Inleidend gesprek

In de adventstijd wachten we op het kind dat met Kerst wordt geboren. Een bijzondere koning: Davids Zoon lang verwacht. Maar wat voor koning zal hij zijn? Draagt hij een gouden mantel, rijdt hij op een wit paard, is hij zo sterk als een leeuw en ziet hij mensen in het donker over het hoofd? Hij lijkt op David hebben we gehoord. David leert ons deze weken hoe een goede koning is en wat hij doet.

Wij zijn niet de enigen die op een koning wachten. In de velden bij Betlehem loopt een herderskind ongeduldig heen en weer. Alles is nu klaar. De koning die hij verwacht, moet nu maar gauw komen. Luister maar...

Spel: Het herderskind

Dit is het vierde deel van een spel voor Advent en Kerst. Het idee voor dit spel is ontleend aan het prentenboek 'Het herderslied' van Max Bolliger en Štěpán Zavřel (Gooi en Sticht, 1990).

Nodig: Verteller; Herderskind; Grootmoeder

De spelers beelden het verhaal uit met gebaren terwijl de verteller

voorleest. Het herderskind heeft een zak bij zich met koekjes in de vorm van kroontjes. U kunt het verhaal ook voorlezen zonder dat het wordt uitgespeeld.

In de velden bij Betlehem rook het heel lekker, want grootmoeder was koekjes aan het bakken. Het herderskind hielp haar.

Je moet er heel veel maken, grootmoeder, zei het herderskind. Dan kunnen we trakteren. Het is immers feest als de nieuwe koning komt.

Wat voor koekjes moeten het zijn? vroeg grootmoeder. Koekjes met een gat erin, koekjes in de vorm van een krakeling of koekjes in de vorm van een kroon?

Het moeten kroontjeskoeken zijn, riep het herderskind.

Hij versierde het deeg voor de koekjes met rozijnen en toen ze werden gebakken, rook het zo lekker, dat de hele buurt kwam kijken.

Als ik de nieuwe koning was, dan kwam ik nu heel gauw, zei het herderskind. Hoor maar: Mijn hart klopt van ongeduld. En kijk naar mijn lammetje. Het springt op en neer en blaast van opwinding. Mijn kaars is al half opgebrand en onze koekjes ruiken zo lekker, dat we er haast niet van af kunnen blijven.

Ja, zei grootmoeder, kom maar gauw, nieuwe koning. Kom maar gauw.

Afsluitend gesprek

Alles is nu klaar voor de koning op wie het herderskind wacht. Vier geschenken wil hij straks aan de koning geven: zijn hart dat klopt van ongeduld, zijn lammetje dat mee mag lopen in de grote kudde van de

LITURGISCHE TOELICHTING

De vierde zondag van Advent: Rorate coeli

De naam van de zondag is afgeleid van de eerste woorden uit Jesaja. 45:8: 'Druppelt, hemelen, van boven en laten de wolken gerechtigheid doen neerstromen; de aarde opene zich, opdat het heil ontluik en zij daarbij gerechtigheid doe uitspruiten.'

Het is een hartstochtelijke roep om heil en een oproep om daarvoor open te staan. Als intochtlied sluit Psalm 19 daar goed bij aan. Het bezingt God als de stralende zon en zijn wet als licht op onze weg. Het verbindt daaraan de wens dat ons leven daardoor bepaald moge worden.

De evangelielezing is uit Lucas 1:26-38. Hierin wordt verhaald hoe Maria ontvankelijk is voor de hemelse boodschap. Zij hoeft zich niet te schamen voor haar 'lage staat.' Wat dat betreft is er een duidelijk contrast met Mikal die wel erg veel moeite heeft met het relativeren van de koninklijke status.

De voorgestelde combinatie met Romeinen 16:25-27

als lezing uit de brieven, legt het accent bij de openbaring. Een alternatief is een lezing van de oude Christus-hymne in Filippenzen 2:5-11 met de verwondering over Jezus' keuze voor de nederigheid. Ook wat dat betreft heet Hij dus met recht Davids Zoon.

René van Loenen schreef als 'Lied van de week' in december 1987 bij II Samuël 6 het lied 'Een koning dansend als een kind'. Gepubliceerd - zonder muziek - in de bundel 'Nacht die ons zal dagen' (Kok, 1990, blz.9). Andere liederen bij de Samuël lezing zijn: Gezang 144 en uit Alles wordt nieuw III, lied 4 (NZV).

Liederen bij Lucas 1:26-38 zijn: Gezang 66 (het loflied van Maria), Gezang 132, Zingend Geloven III, lied 2 (Callenbach), Zingend Geloven V, liederen 24-26 (Boekencentrum).

Verder vindt men passende adventsliederen in Gezang 127-129, waarbij Gezang 128 is geënt op de woorden uit Jesaja 45.

Klaas Spronk

25 DECEMBER 1996

THEMA

Davids Zoon, lang verwacht

Deze woorden uit het overbekende kerstlied 'Stille nacht' krijgen door de lezingen over David in de Adventstijd extra betekenis. Wat lang vervlogen leek, krijgt nu nieuwe inhoud. De aloude belofte van Gods blijvende bijstand aan het huis van David wordt opnieuw vervuld.

II SAMUEL 7:1-16

Davids zoon

Alle voorafgaande verhalen over David, zoals we die lezen in de weken van Advent, leiden uiteindelijk tot het hier beschreven hoogtepunt met een uitstraling die reikt tot aan het Kerstfeest. Opnieuw is het verhaal pas goed te begrijpen tegen de achtergrond van de geschiedenis van Saul, want David krijgt hier wat Saul vanwege zijn ongehoorzaamheid werd onthouden: de zekerheid dat zijn familie op de troon zal blijven.

Het inleidende vers doet denken aan de afsluiting van de verovering van het land onder leiding van Jozua: God heeft Israël nu rust gegeven van alle vijanden die vanaf alle kanten het land bedreigden (Joz.23:1). Nu is er ruimte voor bezinning, tijd om na te denken over de toekomst. Hoe zal het goede van dit moment vastgehouden kunnen worden?

Aan het eind van het boek Jozua klinkt de waarschuwing dat dit niet zo eenvoudig zal zijn. Van het volk wordt verwacht dat het steeds zal kiezen voor de weg die God wijst en zich niet zal inlaten met de andere volken. Wanneer het dat toch zal

doen, zal God zijn handen van zijn volk aftrekken.

Het is heel opvallend dat die belofte die via de profeet Natan wordt gedaan, onvoorwaardelijk is. Ook al zullen Davids opvolgers ongerechtigheid bedrijven en daarvoor gestraft worden, dan nog zal God niet van Davids huis wijken. Gods verbondenheid is onopgeefbaar en zal steeds opnieuw gestalte krijgen. Dat is uitgedrukt in de 'adoptie-formule' in vers 14: 'Ik zal hem tot een vader zijn, en hij zal Mij tot een zoon zijn.' In vers 16 wordt daar dan nog het element van de tijd aan toegevoegd: 'voor altijd.' In Psalmen als Psalm 46 wordt dat uitbundig bezongen: 'een vaste burcht is onze God.' Daaruit blijkt dat deze belofte ook heel nadrukkelijk aan Jeruzalem/Sion werd verbonden.

Toch ontbreekt het niet aan een kritische ondertoon. De tempel als teken van Gods blijvende verbondenheid mag niet door David worden gebouwd. Dat is aan zijn zoon voorbehouden. In II Samuël 7 wordt geen reden genoemd. Dat gebeurt wel in het parallelle verhaal in I Kronieken 22:7-10: er kleefte veel bloed aan Davids handen om bouwster van Gods tempel te kunnen zijn. Die eer valt zijn zoon Salomo te beurt, maar ook hij kan – zijn naam, afgeleid van het woord voor vrede, ten spijt – de vrede niet garanderen.

Het is typerend voor de koningen van Israël dat zij steeds zijn begeleid door profeten. Zoals Saul kritisch werd begeleid door Samuël, had David de profeet Natan naast

zich. De profeten zijn de levende herinnering aan de gedachte dat in Israël eigenlijk God de dienst hoort uit te maken.

Zij herinneren koningen aan hun roeping om herderkoning en vrededorst te zijn. En zij waken ervoor dat de band met God nooit een vanzelfsprekend 'God met ons' zal worden.

Ook David wordt er in dit hoofdstuk door Natan aan herinnert dat hij een herderkoning is: 'Zo zegt de Here der heerschen: Ik heb u gehaald uit de weide van achter de schapen, om vorst te zijn over mijn volk, over Israël' (II Sam.7:8).

Er zijn vele punten van overeenkomst tussen David en de Vrededorst van het Kerstfeest. Jezus werd niet geboren in de grote stad Jeruzalem, maar in het kleine aangrenzende gehucht Betlehem, de stad van David (Lc.2:4). Een plaats die alles te maken heeft met Davids herderschap. Daar werd hij van achter de schapen weggeroepen en tot koning gezalfd.

Een gezalfde weet dat hij geen koning is voor zijn eigen plezier. Hij doet zijn werk in opdracht van God. Zo'n gezalfde, zo'n herderkoning was David.

Davids Zoon Jezus werd geboren in hetzelfde stadje Betlehem, in een stal waar herders hem kwamen bezoeken. Net als David zou hij in zijn leven laten zien wat het betekent om herderkoning en vrededorst te zijn. Daarbij ging hij tot het uiterste. Hij belichaamde vrede op aarde voor mensen van het welbehagen (Lc.2:14).

Klaas Spronk

het een leuke kerstversiering.
c. De kinderen maken met het werkblad uit 'Zondags gaan we naar de kerk' de kerstmoblie af waar ze de laatste vier weken aan hebben gewerkt.

d. U vertelt een vrij kerstverhaal uit het boek 'Op reis door de kerstnacht, verhalen voor kinderen' (NZV bestelnummer 3700). Bijvoorbeeld: 'Benji, de zoon van de schaapherder' blz.11. 'Vadertje Panov' blz.21, ook uitgevoerd in een diaserie (NZV bestelnummer 5011). 'Kerstavond in Polen' blz.38, ook uitgevoerd in een diaserie uitgegeven (NZV bestelnummer 5033). 'De bijzondere voorstelling van Barnabas' blz.58.

Overweging

Zingen: 'Prijs de Heer die herders prijzen'

Liedboek, Gezang 140

Of: 'Herders, Hij is geboren'.
Oude Nederlandse tekst.
Melodie: zie blz.45.

Herders, Hij is geboren
in 't midden van de nacht,
die zolang van te voren
de wereld heeft verwacht.
'Vrolijk, o herderkens!'
zongen ons d'engelkens,
zongen met blijde stem:
'Haast u naar Betlehem'.

Als wij daar zijn gekomen,
ziet, een klein Kindeken
leit op 't strooi nieuw geboren,
zoet als een lammeken;
d' oogkens van stonde aan
zag men vol tranen staan,
't weende uit druk en rouw
in deze straffe kou.

't Kindje begon te slapen,
de moeder sprak ons aan:
'Lieve herderkens, samen,
wilt zoetjens buiten gaan.
U lie zij pais en vree,
dat brengt mijn Kind u mee,
want 't is uw aller Heer!
Komt morgen nog eens weer.'

Of: 'Al wie dolend in het donker'

Al wie dolend in het donker
in de holte van de nacht
en verlangend naar een wonder
op de nieuwe morgen wacht:
vrijheid wordt aan u verkondigd
door een koning zonder macht.

Onze lasten zal Hij dragen
onze onmacht totterdood
geeft als antwoord op ons vragen
ons zichzelf als levensbrood:
nieuwe vrede zal er dagen
liefde straalt als morgenrood.

Tot de groten zal Hij spreken
even weerloos als een lam
het geknakte riet niet breken
Hij bewaakt de kleine vlam:
hoort en ziet het levend teken
van een God die tot ons kwam.

Dor en droog geworden aarde
die om dauw en regen vraagt
dode mens die snakt naar adem
wereld die om toekomst vraagt:
zie mijn Zoon, de nieuwe Adam
die mijn welbehagen draagt.
uit: 24 kerkliederen (© Gooi en Sticht), melodie: zie blz.27

Gebeden

Laten wij bidden:

Om het licht van jouw gelaat wil ik bidden.

Dat je opstaat, kind, in mij:
oog en oor van jou, wil ik zijn
jouw handen en voeten,
jouw manier van leven,
niet zo bezorgd om mijzelf,
maar om de ander nabij te zijn
en om de aarde, die mij lief is,
te helpen behoeden en bewaren.

Om het licht van jouw gelaat wil ik bidden.

Voor mensen in het donker,
verstrooid over de wereld;
voor kinderen vroeg groot gemaakt
in oorlog en haat,
en voor volwassenen nog altijd
klein gehouden
in het harde spel om de macht.
Dat ze jouw gezicht mogen zien
in mensen die niet langer vechten
om mijn en dijn,
maar die komen, als jij,
om te delen te helen.

naar een gebed uit: 'Niet in een herberg' (Gooi en Sticht)

Collecten en muziek

Kinderen terug in de kerk

De kinderen delen in de kerk kerstkransjes uit met een lintje en een wenskaartje eraan, net als het herderskind in de stal.

Slotwoorden en zegenbede

Licht, kind in mij, kijk uit mijn ogen

of ergens al de wereld daagt
waar mensen waardig leven mogen
en elk zijn naam in vrede draagt.
strofe uit 'Lied aan het licht' Liturgische Gezangen II, lied 3 (Gooi en Sticht)

Dat wij het licht van hier meene-
men
de wereld in, en ervan uitdelen.

Slotlied

'Stille nacht', Liedboek Gezang 143

Hanna van Dorssen en Hinke Wever

LITURGISCHE TOELICHTING

Kerstmorgen

Tegen de achtergrond van de belofte aan het huis van David valt extra nadruk op de woorden van de engelen over 'de mensen van Gods welbehagen.' Dat welbehagen werd onder meer tot uitdrukking gebracht in het verbond dat God sloot met David. God vergeet niet wat Hij heeft beloofd.

In Psalm 98, het beginlied van deze feestdag, komt dat goed tot uitdrukking in het tweede vers.

Als evangelielezing verdient Lucas 2 de voorkeur, omdat Lucas nadrukkelijk het verband met (Betlehem als stad van) David legt.

Om dezelfde reden, de relatie met David, zou men wat betreft de brieven kunnen kiezen voor Romeinen 1:1-7. De vredegroet sluit ook goed aan bij de boodschap van de engelen.

Een heel mooie Psalm bij de lezing uit II Samuël 7 is Psalm 89, vooral de verzen 1, 2, 11 en 12. Over het huis dat voor God gebouwd zal worden, kan men ook zingen met Gezang 321.

Passende Kerstliederen zijn de Gezangen 132, 137 (vooral het slot), 140 (over Jezus als koning), 143 en 153.

Klaas Spronk